

Lingvistikaolümpiaadi eelvooru ülesanded

13. veebruar 2016

1. Lahendage **iga ülesanne** loetava käekirjaga **eraldi lehel** (lehtedel) ülesannet ümber kirjutamata. Iga ülesannet hindab üks inimene, kellel ei ole võimalust teisi ülesandeid hinnata: jälgige, et eri ülesannete lahendused ei satuks samale lehele, vältimaks punktide kaotamist.
2. Kirjutage lahendatava **ülesande number ja oma nimi igale** ülesande lahenduse **lehele**. Ainult sel juhul on tulemuste täpne arvestus tagatud.
3. **Põhjendage** oma vastust. Täiesti korrektseid, kuid põhjenduseta vastuseid hinnatakse madalamalt.

Ülesanne 1. (10 punkti; *autor Renate Pajusalu*)

A. Uuri **eestikeelseid** sõnauhendeid.

1. mahla joomine
2. bussijuhi julm mõrv
3. isa kiire uinumine
4. tüdruku vilets koristamine
5. lambi valgustus
6. karu kõndimine
7. televiisori lõputu vaatamine
8. professori õpetamine
9. diktaatori pommitamine
10. sõidu arutamine
11. ülemuse sõimamine
12. hundi kartus
13. poisi jook
14. õpilase lugemine

B. Jaga sõnauhendid gruppidesse vastavalt sellele, kas nad on või ei ole kahetähenduslikud (st neile vastavad kaks erinevat olukorda). Seleta, missugune grammatiline nähtus kahetähenduslikkuse põhjustab.

C. Need sõnauhendid, mis ei ole kahetähenduslikud, jaga omakorda gruppidesse selle alusel, miks nad ei ole kahetähenduslikud. Seleta jaotust.

Ülesanne 2 (20 punkti; autor Svetlana Burlak)

Sko keeled moodustavad väikese keelkonna. Selle keelkonna keeli räägib umbes 7000 inimest Sundowi provintsis Paapua Uus-Guinea rannikul.

A. Uuri tehteid, mis on kirja pandud sko keele ladina transkriptsioonis:

$$\text{hangpà pa hìngtung} + \text{náhìpa} = 22$$

$$\text{hangpà pa náhìpa pa héngtong} - \text{náhìpa pa hìngtung} = 13$$

$$\text{hangpà pa náfang pa áling} + \text{héngtong} = 21$$

$$\text{hangpà pa náhìpa} - \text{hangpà pa nongpong} = 4$$

$$\text{hìngtung} + \text{áling} = \text{héngtong}$$

$$\text{nongpong} + \text{héngtong} = \text{náhìpa} - \text{áling}$$

B. Asenda ülaltoodud tehetes numbriga tähistatud arvud sko arvsõnadega.

C. Pange sko keeles kirja:

$$9 + 2 = 11$$

$$5 \times 3 = 15$$

D. Millist arvsõna allpool loetletutest pole sko keeles olemas?

hangpà pa héngtong,

náhìpa pa nongpong,

hangpà pa náfang

Märkus. Märgid ` ja ´ tähistavad toone, täishäälikute erilisi hääldusviise.

Ülesanne 3. (20 punkti; autor Külli Prillop)

Suahiili keel kuulub bantu keelte hulka. Suahiili keelt kõneletakse Ida-Aafrika järvede piirkonnas. Emakeelena on suahiili keele kõnelejaid alla 10 miljoni, kuid seda kasutatakse Aafrikas *lingua franca*'na. Suahiili keele rääkijate koguarv ulatub 80 miljonini. Suahiili keel on Tansaania, Keenia ja Uganda ametlik keel.

A. Uuri järgnevaid suahiilikeelseid lauseid ja nende tõlkeid:

1. Wadudu wanala. Putukad söövad.
2. Mtoto anavipenda viatu. Laps armastab neid kingi.
3. Viatu vya mtoto vinapotea. Lapse kingad kaovad.
4. Viti vya wageni vinaekua. Külaliste toolid lagunevad.
5. Mgomba unachaaka. Banaanipuu vananeb.
6. Mzee anakata miti. Vanamees lõhub puid.
7. Kisu cha mtoto kinaanguka. Lapse nuga kukub.
8. Mzee anatafuta mgomba. Vanamees otsib banaanipuud.
9. Wanyama wanaipenda misitu. Loomad armastavad neid metsi.
10. Watoto wa mgeni wanaukata mmea. Külalise lapsed lõhuvad seda taime.
11. Watoto wanawangoja wageni. Lapsed ootavad neid külalisi.
12. Msitu unapotea. Mets kaob.

B. Tõlgi eesti keelde:

1. Watoto wanawatafuta wanyama.
2. Mti unaanguka.
3. Wadudu wa mzee wanapotea.

C. Tõlgi suahiili keelde:

1. Putukas sööb banaanipuid.
2. Lapse külalised armastavad loomi.
3. Külalised otsivad seda nuga.
4. Taimed vananevad.
5. Vanamehe king laguneb.

Ülesanne 4 (20 punkti; autorid Külli Prillop ja Miina Norvik)

Kannada keel kuulub draviidi keelkonda, lõunadraviidi keelte hulka. Esimese keelena kõneleb seda umbes 38 miljonit inimest peamiselt Lõuna-Indias Karnataka osariigis. Kannada kiri arenes välja 5. sajandi paiku. Kannada keeles on mõned erilised häälikud, mida öeldes painutatakse keeletipp üles ja tahapoole. Transliteratsioonis tähistatakse neid punktiga tähe all.

A. On antud ÜRO Inimõiguste ülddeklaratsiooni artikkel 1 kannada keeles ja selle osaline transliteratsioon (kannada sõnade järel sulgudes).

ಎಲ್ಲಾ (ellā) ಮಾನವರೂ (.....)

ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿಯೇ (.....) ಜನಿಸಿದ್ದಾರೆ (dza.....).

ಹಾಗೂ (.....) ಘನತೆ (.....) ಮತ್ತು (.....)

ಹಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲ (.....) ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ (.....).

ವಿವೇಕ (.....) ಮತ್ತು (.....)

ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು (.....)

ಪಡದವರಾದ್ದರಿಂದ (paḍadavarāddarinda) ಅವರು (.....)

ಪರಸ್ಪರ (.....p.....) ಸಹೋದರ (.....)

ಭಾವದಿಂದ (.....) ವರ್ತಿಸಬೇಕು (.....).

(Tõlge: Kõik inimesed sünnivad vabadena ja võrdsetena oma väärikuselt ja õigustelt. Neile on antud mõistus ja südametunnistus ja nende suhtumist üksteisesse peab kandma vendluse vaim.)

B. Paiguta järgnevalt antud sõnad lünkadesse sobivate kannada sõnade järele ning translitereeri ka ülejäänud tekst.

antahkaraṇagaḷannu, bhāvadinda, ghanate, hakkugaḷalli, mānavarū, mattu, mattu, svatantrarāgijē, sahōdara, vartisabēku

C. Kirjuta „kannada” kannada kirjas!

D. Seleta oma lahendust, vastates järgnevatele küsimustele:

1. Mille poolest erineb täis- ja kaashäälikute märkimine kannada kirjas?
2. Kuidas tähistatakse pikki täishäälikuid (transliteratsioonis märgib pikka täishäälikut kriips tähe peal)?
3. Kuidas tähistatakse kaashäälikuühendeid ja pikki kaashäälikuid?